

АУДИТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ

©2024 ГУСАКОВСЬКА Т. О., СВЯТНИЙ Л. О.

УДК 657.6:347.77]:005.336.4
JEL: D80; K11; L10; M19

Гусаковська Т. О., Святний Л. О. Аудит інтелектуальної власності як складова процесу управління портфелем об'єктів інтелектуальної власності організації

Метою статті є визначення сутності процесу аудиту інтелектуальної власності організації та дослідження його особливостей в контексті розвитку бізнесу. Визначено, що головною метою аудиту інтелектуальної власності є збір інформації про те, яку інтелектуальну власність (ІВ) створено чи придбано та які кроки здійснено для її захисту. Також необхідно проаналізувати процедури документування та захисту інтелектуальної власності, що використовуються на підприємстві. Відзначено основні завдання аудиту інтелектуальної власності: інвентаризація всіх виданих патентів і патентних заявок, що очікують розгляду; каталогізація ліцензійних угод; аналіз узгодженості стратегії інтелектуальної власності з корпоративною стратегією підприємства; каталогізація документів, пов'язаних з попередніми судовими процесами, суперечками, аналізом або дослідженням; перегляд планів управління портфелем об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) та політики компанії щодо стратегії інтелектуальної власності. Проведене дослідження дозволило зробити висновок, що здійснення аудиту ІВ дозволяє менеджменту організації визначити наявні інтелектуальні продукти, подані заявки та вже отримані ОІВ, їх комерційний потенціал у контексті стратегії розвитку організації. Крім того, відповідно до стратегії розвитку, аудит ОІВ організації дозволяє визначити потребу отримання зовнішніх ОІВ, а також переглянути стратегію управління портфелем ОІВ. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розвиток та вдосконалення методичного інструментарію процесу аудиту об'єктів інтелектуальної власності організації як складової процесу управління портфелем ОІВ.

Ключові слова: аудит, інтелектуальна власність, управління, портфель інтелектуальної власності, об'єкти інтелектуальної власності.

Бібл.: 15.

Гусаковська Тетяна Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: tatgus@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9094-3613>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-1367-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57217156315>

Святний Леонід Олегович – аспірант кафедри менеджменту, Полтавський університет економіки і торгівлі (вул. Ковалів, 3, Полтава, 36014, Україна)

E-mail: Svyatnyi.leonid@gmail.com

UDC 657.6:347.77]:005.336.4
JEL: D80; K11; L10; M19

Husakovska T. O., Sviatnyi L. O. Intellectual Property Audit as a Component of the Management Process of the Objects of Organization's Intellectual Property Portfolio

The aim of the article is to define the essence of the process of auditing the intellectual property of an organization and to study its features in the context of business development. It is determined that the main purpose of an intellectual property audit is to collect information about what intellectual property (IP) has been created or acquired and what steps have been taken to protect it. It is also necessary to analyze the procedures for documenting and protecting intellectual property used in the enterprise. The main tasks of the intellectual property audit are noted as follows: inventory of all issued patents and patent applications pending consideration; cataloging license agreements; analysis of the consistency of the intellectual property strategy with the corporate strategy of the enterprise; cataloging documents related to previous litigation, disputes, analysis, or research; review of intellectual objects of property (IPO) portfolio management plans and the company's policy on intellectual property strategy. The carried out research allowed to conclude that the implementation of the IP audit allows the management of the organization to determine the existing intellectual products, submitted applications and already received IPO, their commercial potential in the context of the organization's development strategy. In addition, in accordance with the development strategy, the audit of the organization's IPO allows you to determine the need to obtain external IPOs, as well as to review the strategy for managing the IPO portfolio. Prospects for further research in this direction are the development and improvement of methodological instruments for the process of auditing objects of intellectual property of an organization as a component of the process of managing the IPO portfolio.

Keywords: audit, intellectual property, management, intellectual property portfolio, objects of intellectual property.

Bibl.: 15.

Husakovska Tetiana O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: tatgus@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9094-3613>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/A-1367-2019>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorid=57217156315>

Sviatnyi Leonid O. – Postgraduate Student, Department of Management, Poltava University of Economics and Trade (3 Kovalia Str., Poltava, 36014, Ukraine)

E-mail: Svyatnyi.leonid@gmail.com

В умовах постіндустріального суспільства, глобалізації економіки, чому ще більше сприяє її диджиталізація, конкуренція як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках стає все більш жорсткою. Для забезпечення стійких конкурентних переваг і сталого розвитку підприємства повинні здійснювати постійну інноваційну активність, що базується на впровадженні нових наукомістких технологій виробництва, створенні інноваційних продуктів та послуг. Виключні права на об'єкти інтелектуальної власності, що лежать в основі нових продуктів та процесів виробництва, дають можливість обмежити коло конкурентів підприємства та забезпечити лідерські позиції в завойованому сегменті ринку. Тому управління інтелектуальною власністю є важливою складовою процесу управління підприємством, а забезпечення ефективності даного процесу – необхідною умовою його сталого розвитку.

Аналіз наявних досліджень свідчить про значний інтерес з боку науковців та практиків до питань, пов'язаних з управлінням інтелектуальною власністю підприємства. Важлива роль у дослідженні вказаної проблеми належить таким зарубіжним науковцям, як Брукінг А., Едвінсон Л., Лернер П., Полторак А., Саліван П., Свейбі К.-Е., Стюарт Т. та ін. [1–6]. Серед вітчизняних дослідників вагомий внесок у розробку теоретико-методичних засад управління інтелектуальною власністю підприємства зробили Бутнік-Сіверський О., Вірченко В., Дорошко Г., Ілляшенко С., Кобелева Т., Маслак М., Маслак О., Перерва П., Семенова В. та ін. [7–12].

Разом із тим, незважаючи на існування значної кількості досліджень у сфері управління інтелектуальною власністю підприємства, потребують подальших досліджень питання забезпечення ефективного управління процесами формування та використання портфеля інтелектуальної власності. У рамках зазначених процесів значної уваги також потребує процес аудиту інтелектуальної власності, що є важливою складовою процесу управління портфелем інтелектуальної власності підприємства.

Метою статті є визначення сутності процесу аудиту інтелектуальної власності організації та дослідження його особливостей у контексті розвитку бізнесу.

Слід зазначити, що дуже часто менеджмент підприємства не знає або не повністю оцінює обсяг своєї інтелектуальної власності та можливості її практичного використання. Тому важливою складовою процесу управління інтелектуальною власністю підприємства повинен стати її аудит, який передбачає, передусім, створення реєстру всі-

єї інтелектуальної власності підприємства та виявлення інтелектуальних продуктів, які потребують оформлення охоронних документів.

Аудит портфеля об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) визначають як процес, за допомогою якого компанія переглядає статус усіх виданих патентів, патентних заявок, що очікують розгляду, та інших прав ІВ. Це також може бути можливістю для бізнесу переглянути свою політику та стратегію управління портфелем ОІВ [13].

Початковий фокус цього процесу зазвичай включає повну інвентаризацію та загальну організацію всієї інформації, пов'язаної з ОІВ, власниками та ліцензованими бізнесом. З точки зору розвитку бізнесу найкраще, якщо аудит буде розроблено та проведено для отримання результатів, які нададуть практичне розуміння основ бізнесу та механізмів зростання. Отже, це не просто інвентаризація інтелектуальних активів, а скоріше фундаментальна ініціатива розвитку бізнесу.

Головна мета аудиту інтелектуальної власності – збір інформації про те, яка інтелектуальна власність створена чи придбана та які кроки здійснено для її захисту. Також необхідно проаналізувати процедури документування та захисту інтелектуальної власності, що використовуються на підприємстві.

Необхідно враховувати, що інтелектуальна власність потенційно створюється там і тоді, де і коли розумові та практичні зусилля націлені на вирішення проблеми чи задоволення потреби. Ця концепція може бути застосована не тільки до технічних досліджень і розробки продуктів, а й до маркетингових досліджень, підготовки матеріалів зі збуту та просуванню товарів на ринок, розробки систем обліку та контролю, нових методів ведення бізнесу.

Крім рекомендацій стосовно окремих об'єктів інтелектуальної власності, проектів і програм, аудит інтелектуальної власності має включати рекомендації щодо політичних рішень і процедур ідентифікації та захисту інтелектуальної власності, яка може бути створена в майбутньому.

Також слід зазначити, що без належного оформлення угод про передачу об'єктів інтелектуальної власності підприємство не буде мати у своєму розпорядженні інтелектуальну власність, виявлену в процесі аудиту. Отже, аудит має включати огляд всіх угод про передачу об'єктів інтелектуальної власності та перевірку виконання всіма працівниками цих угод, а також угод про конфіденційність.

У випадку недавнього злиття або придбання необхідно перевірити, чи володіє створене підприємство інтелектуальною власністю за контрактами, а передачу інтелектуальної власності належним чином оформлено.

Аудит інтелектуальної власності сприяє її ідентифікації та захисту. Аудит портфеля об'єктів інтелектуальної власності, зокрема портфеля патентів – перевірка використання інтелектуальної власності – сортує патенти.

Великі компанії роками прагнуть акумулювати якнайбільше патентів у своїх портфелях. Деякі з цих патентів отримано шляхом злиття чи купівлі компаній. Багато з таких патентів зовсім не використовуються в новій компанії. Друга причина роздування портфеля інтелектуальної власності – природне небажання відмовлятися від патенту чи перспективної патентної заявки. До портфеля постійно додаються нові патенти, при цьому практично жодні не видаляються.

Підтримання портфеля патентів включає як прямі, так і непрямі витрати. Прямі витрати – це витрати на проходження заявки та підтримання патенту. Менш очевидні, проте більш важливі, непрямі витрати включають втрату вартості секретів виробництва, розкритих у заявках на патенти. До непрямих витрат належить і так звана ціна втрачених можливостей – доходи, не отримані через відсутність ліцензування патентів, якими цікавляться інші фірми, а також збитки через порушення деяких патентів. Витрати, що були здійснені для проходження патентних заявок і підтримання чинності отриманих патентів, які не використовуються в бізнесі, понесені марно [3].

Невміння отримати вигоду від портфеля об'єктів інтелектуальної власності також означає втрату активів підприємства. Ефективне управління передбачає недопущення цих втрат.

Патенти та патентні заявки, що складають портфель патентів, можна розділити на три категорії: ключові, другорядні та некорисні [3].

Ключові патенти захищають ключові технології. Вони підкреслюють виключність технологій, товарів чи послуг підприємства. Дотримання ключових патентів необхідно ретельно відслідковувати. У випадку порушення ключових патентів підприємство має справу з такими двома важливими негативними наслідками конкуренції, як втрата ринку та вимушене зниження цін.

Другорядні патенти стосуються корисних чи потенційно корисних технологій, які не мають критичного значення для конкурентної позиції підприємства. Наприклад, вони стосуються товарів чи послуг, які підприємство вирішило не просувати на ринок, чи до способів або процесів, які воно вирішило не використовувати. Ці товари, послуги чи процеси можуть цікавити інших суб'єктів ринку. У такому випадку існує можливість отримання доходів від передачі або ліцензування другорядних патентів.

Некорисні патенти стосуються застарілих технологій або тих, що здавалися перспективними, проте не виправдали очікувань. Інколи вони являють собою потужні, але практично непотрібні технологічні розробки, обійдені провідними організаціями. Такі патенти не створюють конкурентних переваг і не приносять ніяких доходів. Підприємству необхідно відмовитися від патентів, що приносять збитки.

Серед основних завдань для аудиту портфеля ОІВ, який значною мірою підкріплений перспективою розвитку бізнесу, слід відзначити такі.

1. *Інвентаризація всіх виданих патентів і патентних заявок, що очікують розгляду.*

Необхідно перевірити основну інформацію, пов'язану з патентами та патентними заявками, що очікують розгляду, включно з номерами патентів або заявок, історію судового переслідування, інформацію про сімейство патентів, інформацію про патентовласника (винахідники, заявники, право власності), дати подання та дати пріоритету, дати сплати зборів за підтримку, дати закінчення терміну дії, географічні зони захисту патентів тощо.

Необхідно також переглянути систему та методологію зберігання інформації про ОІВ. Для її аналізу слід дати відповіді на такі питання [13]:

– Чи забезпечує система та методологія бажаний рівень організації та розуміння портфеля ОІВ? Чи може вона представити графічні зв'язки між ОІВ, а також між ОІВ та продуктами чи послугами? Чи може система адаптуватися до нових методів аналізу інформації про ОІВ?

– Чи являє собою система спільне, але безпечне та архівне середовище для всіх зацікавлених сторін, яким потрібно використовувати інформацію про ОІВ?

– Чи слід переглядати комерційні послуги, чи індивідуальне внутрішнє рішення є кращим або економічнішим?

2. *Каталогізація ліцензійних угод.*

Вона передбачає такі кроки:

– Реєстрація ліцензійних угод на отримання права на ОІВ від іншої організації або передачу права на ОІВ іншій організації за винятковою угодою.

– Визначення та документація компромісів та ризиків, пов'язаних із ліцензійними угодами.

– Документація аналізу (фінансового, технологічного, ринкового тощо), який використовується для оцінки рішення про ліцензування, як-от ліцензування проти внутрішньої розробки чи сторонніх рішень тощо.

- Визначення графіків виплати роялті, пов'язаних з ліцензійними угодами.
- 3. *Визначення, наскільки стратегія ІВ узгоджується з корпоративною стратегією.*
Для цього слід здійснити таке:
 - Визначити поточні та майбутні продукти та послуги, які захищені як ОІВ, а також які особливості цих продуктів і послуг захищені конкретними охоронними документами.
 - Оцінити, наскільки добре патенти захищають конкретні продукти та функції. Наскільки добре вони блокують конкуренцію? Чи легко обійти патенти? Чи є якісь географічні проблеми із захистом патентів? Додаткові дослідження можуть включати дослідження патентного середовища, орієнтовані на конкурентів, а також аналіз свободи діяльності та претензій.
 - Також слід оцінити конкретну економічну цінність, отриману від ОІВ. Чи існує преміальна ціна, яку можна пов'язати з ОІВ? Чи існують ексклюзивні функції продукту чи послуги, які безпосередньо поліпшують продажі завдяки ОІВ? Додаткове дослідження може включати ринковий і технологічний аналіз.
 - Визначити ОІВ, які не пов'язані з поточними та майбутніми продуктами чи послугами, але можуть бути цінними із захисної точки зору. Які сценарії та оборонні стратегії пропонують ці патенти? Додаткове дослідження може включати ринковий і технологічний аналіз.
 - Визначити ОІВ, які не мають стратегічної цінності та потенційно можуть бути ліцензовані або продані. Додаткове дослідження може включати оцінку вартості та ринковий і технологічний аналіз.
 - Визначити сфери, де необхідно отримати додаткові права ОІВ шляхом проведення цілеспрямованих досліджень і розробок та подання нових ОІВ, або ліцензування/придбання ОІВ в інших організаціях. Додаткові дослідження можуть включати аналіз ринку продуктів і технологій, оцінку вартості, дослідження патентного середовища, орієнтовані на технології, і аналіз пробілів.
 - Провести оцінку конкурентного позиціонування портфеля ОІВ. Наскільки добре портфель ОІВ забезпечує ринкові переваги? Чи доцільні угоди про перехресне ліцензування? Додаткові дослідження можуть включати дослідження патентів, орієнтовані на конкурентів, а також дослідження ринку та технологій.
 - Оцінити можливості злиття, поглинання або спільного підприємства для кращого позиціонування бізнесу та його здатності використовувати свій патентний портфель. Додаткові дослідження можуть включати дослідження ринку та техноло-

- гій, дослідження ОІВ, орієнтованих на конкурентів, та оцінку вартості.
- Оцінити ризики та можливості порушення патентних прав. Які ризики того, що наявні продукти чи послуги порушують патенти конкурентів? Чи порушують продукти або послуги конкурентів патентний портфель і, таким чином, створюють можливості для ліцензування або судового розгляду? Додаткові дослідження можуть включати дослідження ринку та технологій, дослідження патентів, орієнтованих на конкурентів, а також аналіз свободи діяльності та претензій.
- Оцінити необхідність постійного моніторингу патентної діяльності, пов'язаної з конкурентами чи технологіями, для підтримки конкурентної переваги, визначення можливостей перехресного ліцензування або захисту від судових розглядів.
- Оцінити відповідну інформацію, пов'язану з галузевими стандартами або патентними пулами, які застосовуються до цільових продуктів, послуг і ринків. Додаткове дослідження може включати дослідження ринку та технологій.
- Оцінити використання програмного або апаратного забезпечення з відкритим вихідним кодом, яке може вплинути на можливість захисту патентних прав.
- Оцінити стратегію, пов'язану із закінченням терміну дії прав інтелектуальної власності, та вплив на продукти та послуги.
- 4. *Каталогізація документів, пов'язаних з попередніми судовими процесами, суперечками, аналізом або дослідженням.*
Необхідно дослідити та зібрати документи, пов'язані з портфелем ОІВ щодо судових процесів і спорів. Зібрати попередні дослідження, такі як інформація про попередній аудит портфеля ОІВ, пошук рівня техніки, ринковий і технологічний аналіз, аналіз свободи діяльності та претензій, юридичні висновки, оцінка вартості тощо.
- 5. *Перегляд планів управління портфелем ОІВ і політики компанії щодо стратегії ІВ, що передбачає:*
 - Перегляд планів щодо подальшого управління портфелем ОІВ і майбутніх періодичних аудитів.
 - Перегляд зобов'язань щодо призначення працівників, угод про конфіденційність і нерозголошення, процедур прийому/звільнення тощо.
 - Перегляд процедур навчання працівників щодо стратегії ІВ та звітності про винаходи.
 - Перегляд угод з незалежними підрядниками.
- Аналіз наявних досліджень дозволив виділити основні кроки, призначені для огляду загального процесу та створення основи для організації процедури процесу аудиту ІВ [3; 13–15]:

1. Визначення потреби та отримання підтримки від зацікавлених сторін, таких як керівники, штатні юридичні радники, зовнішні юридичні радники, менеджери з розвитку бізнесу, менеджери з продажу та маркетингу, менеджери з продуктів, інженери тощо. З точки зору потреб аудит портфеля ОІВ може проводитися на регулярній періодичній основі як частина проактивної стратегії управління або він може бути викликаний подією чи транзакцією, такою як впровадження нового продукту, вихід на новий географічний ринок, злиття або поглинання (бізнес-активи або просто ІВ), спільне підприємство або відчуження.

2. Визначення інтересів різних зацікавлених сторін і того, як ці інтереси можуть бути розглянуті під час аудиту портфеля ОІВ.

3. Встановлення та конкретизація цілей аудиту портфеля ОІВ.

4. Створення/перегляд методики збору, обробки та зберігання інформації та документів.

5. Розробка детального індивідуального плану виконання аудиту на основі цілей та інтересів зацікавлених сторін.

6. Формування методики звітності, яка найкраще дозволить зацікавленим сторонам використовувати результати аудиту.

7. Аналіз і дослідження.

8. Оцінка потреб у додатковому аналізі та дослідженні.

9. Перегляд політики компанії щодо розвитку її інтелектуальної власності.

10. Перегляд планів управління портфелем ОІВ і періодичних аудитів.

Більш детальний процес і план виконання аудиту ОІВ доцільно адаптувати до конкретної ситуації, бізнесу та цілей.

ВИСНОВКИ

Аудит об'єктів інтелектуальної власності є важливою складовою процесу управління портфелем ІВ організації. Здійснення даного процесу дозволяє менеджменту організації визначити наявні інтелектуальні продукти, подані заявки та вже отримані ОІВ, їх комерційний потенціал у контексті стратегії розвитку організації. Крім того, відповідно до стратегії розвитку, аудит ОІВ організації дозволяє визначити потребу отримання зовнішніх ОІВ, а також переглянути стратегію управління портфелем ОІВ.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розвиток і вдосконалення методичного інструментарію процесу аудиту об'єктів інтелектуальної власності організації як складової процесу управління портфелем ОІВ. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Brooking A. Intellectual Capital: Core asset for the third millennium. London : Thompson International Business Press, 1996. 224 p.
2. Edvinsson L. Summary of Skandia Navigator. 2016. URL: https://www.valuebasedmanagement.net/methods_skandianavigator.html
3. Poltorak A. I., Lerner P. J. Essentials of Intellectual Property: Law, Economics, and Strategy. John Wiley & Sons, 2011. 320 p.
4. Stewart T. A. Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. Crown Business, 1998. 320 p.
5. Sullivan P. Value-driven Intellectual Capital; How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value. Wiley, 2000. 240 p.
6. Sveiby K.-E. Methods for Measuring Intangible Assets. 2010. URL: <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangiblemethods.pdf>
7. Бутнік-Сіверський О., Дорошко Г. Методологія трансферу технологій у сфері інтелектуальної власності: економіко-правова природа походження та визначення окремих термінів. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 2. С. 75–89. DOI: <https://doi.org/10.33731/22021.236558>
8. Вірченко В. В. Інтелектуальна власність: теоретичні витоки та економічні імперативи розвитку. Київ : Ліра-К, 2018. 488 с.
9. Маслак М. В. Інтелектуальна власність як об'єкт управління. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія «Економічні науки». 2022. № 4. С. 82–87. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.4.82>
10. Семенова В. Г. Управління інтелектуальною власністю підприємства: процесний підхід : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2016. 417 с.
11. Маслак М. В., Перерва П. Г. Теоретико-методологічні засади управління інтелектуальною власністю. *Economics: Time Realities*. 2023. № 5. С. 39–52. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10092337>
12. Перерва П. Г., Маслак О. І., Кобелева Т. О., Кучинський В. А., Ілляшенко С. М. Ефективність інформаційних технологій в управлінні інтелектуальною власністю промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія «Економічні науки». 2021. № 1. С. 53–58. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.53>
13. Moeller J. Patent Information Analysis for Strategic Business Decisions – The Patent Portfolio Audit. Medium. 17.03.2019. URL: <https://medium.com/@AlphaDataIQ/patent-information-analysis-for-strategic-business-decisions-the-patent-portfolio-audit-b116adefd18>
14. Grimaldi M., Cricelli L., Rogo F. Auditing patent portfolio for strategic exploitation: A decision support framework for intellectual property managers/

- Journal of Intellectual Capital*. 2018. Vol. 19. Iss. 2. P. 272–293.
DOI: <https://doi.org/10.1108/JIC-01-2017-0019>
15. Gargate G, Siddiquee Q, Wingkar C. Intellectual property audit of an organization. *The Journal of World Intellectual Property*. 2018. Vol. 22. Iss. 1–2. P. 16–35.
DOI: <https://doi.org/10.1111/jwip.12112>

REFERENCES

- Brooking, A. *Intellectual Capital: Core asset for the third millennium*. London: Thompson International Business Press, 1996.
- Butnik-Siverskyi, O., and Dorozhko, H. "Metodolohiia transferu tekhnolohii u sferi intelektualnoi vlasnosti: ekonomiko-pravova pryroda pokhodzhennia ta vyznachennia okremykh terminiv" [Methodology of Technology Transfer in the Field of Intellectual Property: Economic and Legal Nature of the Origin and Definition of Certain Terms]. *Teoriia i praktyka intelektualnoi vlasnosti*, no. 2 (2021): 75–89.
DOI: <https://doi.org/10.33731/22021.236558>
- Edvinsson, L. "Summary of Skandia Navigator". 2016. https://www.valuebasedmanagement.net/methods_skandianavigator.html
- Gargate, G., Siddiquee, Q., and Wingkar, C. "Intellectual property audit of an organization". *The Journal of World Intellectual Property*, vol. 22, no. 1–2 (2018): 16–35.
DOI: <https://doi.org/10.1111/jwip.12112>
- Grimaldi, M., Cricelli, L., and Rogo, F. "Auditing patent portfolio for strategic exploitation: A decision support framework for intellectual property managers". *Journal of Intellectual Capital*, vol. 19, no. 2 (2018): 272–293.
DOI: <https://doi.org/10.1108/JIC-01-2017-0019>
- Maslak, M. V. "Intelektualna vlasnist yak obiekt upravlinnia" [Intellectual Property as an Object of Management]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut»*. Seriiia «*Ekonomichni nauky*», no. 4 (2022): 82–87.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.4.82>
- Maslak, M. V., and Pererva, P. H. "Teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu" [Theoretical and Methodological Principles of Intellectual Property Management]. *Economics: Time Realities*, no. 5 (2023): 39–52.
DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10092337>
- Moeller, J. "Patent Information Analysis for Strategic Business Decisions – The Patent Portfolio Audit". *Medium*. March 17, 2019. <https://medium.com/@AlphaDataIQ/patent-information-analysis-for-strategic-business-decisions-the-patent-portfolio-audit-b116adefd18>
- Pererva, P. H. "Efektyvnist informatsiinykh tekhnolohii v upravlinni intelektualnoiu vlasnistiu promyslovoho pidpriemstva" [Efficiency of Information Technologies in Intellectual Property Management of Industrial Enterprise]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «Kharkivskiy politekhnichnyi instytut»*. Seriiia «*Ekonomichni nauky*», no. 1 (2021): 53–58.
DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.53>
- Poltorak, A. I., and Lerner, P. J. *Essentials of Intellectual Property: Law, Economics, and Strategy*. John Wiley & Sons, 2011.
- Semenova, V. H. "Upravlinnia intelektualnoiu vlasnistiu pidpriemstva: protsesnyi pidkhid" [Management of Enterprise Intellectual Property: A Process Approach]: *dys. ... d-ra ekon. nauk* : 08.00.04, 2016.
- Stewart, T. A. *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. Crown Business, 1998.
- Sullivan, P. *Value-driven Intellectual Capital; How to Convert Intangible Corporate Assets into Market Value*. Wiley, 2000.
- Sveiby, K.-E. "Methods for Measuring Intangible Assets". 2010. <https://www.sveiby.com/files/pdf/intangible-methods.pdf>
- Virchenko, V. V. *Intelektualna vlasnist: teoretychni vytoky ta ekonomichni imperatyvy rozvytku* [Intellectual Property: Theoretical Origins and Economic Imperatives of Development]. Kyiv: Lira-K, 2018.